

RAZSTAVA OB 100-LETNICI JOŽE ČOPA V AVLI RTV LJUBLJANA

STENA JE ČOPOV SPOMENIK

Ob stoletnici Planinske zveze Slovenije, petinšestdesetletnici Radia Slovenija, petintridesetletnici Televizije Slovenija ter ob stoti obletnici rojstva **Jože Čopa**, delavca železarja, vrhunskega alpinista in gorskega reševalca, člana »zlate naveze«, zmagovalca Centralnega stebra v Triglavski severni steni, gorskega vodnika in našega prijatelja, smo priložnostno razstavo pripravili v njegov spomin.

S takim vabilom je Planinsko društvo RTV Ljubljana povabilo na otvoritev razstave v avli ljubljanske radijske hiše ob Tavčarjevi 17 dne 25. novembra 1993 točno opoldne, na kateri so predvsem Jožu Čopu v spomin v vitrinah in na panojih razstavili vrsto knjig, fotografij in predmetov, ki spominjajo na znamenitega slovenskega gornika.

Za razmeroma redkoštevilne na tej slovesnosti prisotne člane radijskega planinskega društva je bilo presenečenje, koliko zelo uglednih slovenskih privržencev gorniškemu ugibanju in koliko znanih ljudi se je udeležilo otvoritve. Tam je bil med drugimi Čopov soplezalec in soigralec v filmu Triglavske strmine **dr. Miha Potočnik**, pa drugi častni predsednik Planinske zveze Slovenije **arh. Vlasto Kopač**, ljubljanski župan **Jože Strgar**, planinski fotograf **Jaka Čop**, podpredsednik PZS **Jože Dobnik**, triglavski župnik **France Urbanija**, predsednika planinskih društev Jesenice **Pavel Dimitrov** in Ljubljana Matica **Gregor Klančnik** ter nekateri gorniki, ki so dobro poznali Jožo Čopa, med njimi **Pavle Šegula**, **Stanko Klinar**, **Stane Belak Šrauf**, **Primož Ramovž** in **Marjan Oblak**.

V kulturnem sporedu so sodelovali kvartet **Spev, Nadja Jarc**, ki je recitirala pesem **Otona Župančiča** »Joži Čopu za petdesetletnico«, napisano 13. julija 1943. leta, in **Mirko Bogataj**, slavnostni govornik pa je bil **Marijan Krišelj**, ki je delal:

»Vesel sem, da ste se zbrali v tako lepem številu. Vse vas v imenu PD RTV Ljubljana iskreno pozdravljam. Posebej pozdravljam v naši sredi družino Joža Čopa, ko je prav njemu, 100-letnici njegovega rojstva, 100-letnici organiziranega slovenskega planinstva, 35-letnici slovenske televizije in 65-letnici slovenskega radia namenjeno naše srečanje. Glejte, same obletnice so se nabrale; če bi pa dodal še dvajset let od tistega, ko je zagledal Svetinov roman o Jožu Čopu z naslovom Stena beli dan, bi bilo obletnic za silo kar dovolj.

Rekli so mi: Govori o Jožu Čopu. Sprejel sem to vabilo, čeprav bi bil za to bolj poklican nekdo

drug, ki je v naši sredi in sta z Jožom drugovala že pred vojno, pa tudi po njej. To je naš Miha, dr. Miha Potočnik, edini še živi član »zlate naveze«, ki ji je skupaj s **Tomiškom** pripadal tudi Joža Čop.

Pa naj nadaljujem kar z »zlati navezo«. Pojem sam kot tak ne pove nič posebnega, vzbuja kvečjemu nekakšno radovednost. Vendar pa - z zlato navezo je v izredno posrečenem simbolnem smislu označena tako rekoč klasična doba slovenskega planinstva, ki so ji pripadali mnogi v mnogih »zlatih navezah«, ko so planinstvo in alpinizem pripeljali do današnjih dni. Razvojno gledano - prešli so tako rekoč vse faze alpinistično planinskega slovenskega delovanja, ki je bilo vseskozi oteženo s pezo nacionalne ohranitve, kar je edinstvena značilnost prav za Slovence, ki so si že od vsega organiziranega začetka zastavili narodnostno ohranitveno nalogo, udejanili pa smo jo šele v pravkar minulih burnih vojnih dneh, ko nam še te odrekajo in bi radi, da nam je bilo vse to kar takole - navrženo.

Sicer pa - govorimo o Jožu Čopu. Večkrat grem na britof k cerkvi pod Golico. Njegov obraz, vklesan v kamen, je zdaj pač nem; zazrt je nekam tja, kamor mi pravzaprav še nimamo vpogleda. Zdi se, da gleda vase, da še vedno

razmišlja, da je v tem razmišljanju vklesan življenjski krešendo, ki se mu je izpel prav tistikrat, ko je minil zadnji prijem v njegovem, Čopovem stebri. Ko je poplačal še svoj zadnji življenjski davek sebi, Jožu, in svojim, pa tudi planinsko alpinistični družini, ki ji je pripadal in ga je vtakla tako rekoč z vsem svojim bistvom v svoja dejanja, svojo filozofijo, v svoja dela.

Joža šteje za šegavega moža, vedrega, vedno nasmejanega; moža, ki je humor tako rekoč stresal iz rokava. Bilo bi hvalevredno, če bi se našel kdo, ki bi ta njegova humorna zrna zbral in jih povezal v pripoved o njem s takega življenjskega piedestala. Brali bi to knjigo, brez dvoma.

Pa kaj, ko vse tako hitro teče in tako rekoč hiti v pozabo! Morda pa se bo vendarle zgodilo, da bi Jožev lik še kdaj pa kdaj oživel, morda takole, kot imamo priložnost danes, morda še kako drugače, saj je prav njegova življenjska filozofija tista, ki še vedno oplaja dejanja in nehanja v našem planinstvu vobče, pa če se tega zavedamo ali ne.

Joža Čop, trden Gorenjec, Bohinjec, sam se je rad pošalil, da je pač »bohinjskega plota kol«, si je s svojo trmo in svojim značajem, ki je vedno risal le ravne črte, pa najsi bo to svoje osebnosti ali pa tiste, ki so mu kazale pot med planinsko društvo, zagotovil v slovenskem planinskem, alpinističnem, gorskoreševalnem in gorskovodniškem opusu tisto mesto, za katerega lahko rečemo, da je povsem njegovo. Mesto, prek katerega se je prelivala tako rekoč celotna planinska dejavnost po vojni in ji je bil prav Joža sol in eliksir.

Čeprav z vojno ves prežet v tistem pomenu besede, ko taka doživetja zapuščajo v človeku neizbrisne sledove, se v socializmu, ki so mu ga - tako kot nam vsem - obljubljali, ni nikoli povsem dobro počutil, saj je ob prenekateri priložnosti rad rekel »Socializem gre nekaterim na špeh, drugim pa na živce.« Ta drugi je bil tudi Joža, ki se je boril tako rekoč sam s seboj, si prigovarjal, da je tu in da mora svoje življenjske sposobnosti prej ali slej udejaniti v tisti količini in kakovosti, kot to od njega slovensko planinstvo pričakuje. In tako ga po vojni srečujemo tako rekoč na vseh ključnih planinskih prireditvah, na tako rekoč vseh pomembnejših alpinističnih srečanjih, vsekakor pa povsod tam, kjer je bilo treba reševati, kjer je bilo treba vzgajati in kjer pač brez Jože preprosto ni šlo. Kljub temu je v Jožu vendarle ostalo nekaj takega, čemur bi mogli reči človekova resignacija. Prekril jo je resda s svojo šegavo odejo, vendar je vedno molelo izpod te ponjave še nekaj takega, kar bi prisodili tistemu, česar človek ne more nikoli več pozabiti, ker se je porodilo v zlih časih in neusmiljenih medsebojnih antagonizmi. Bil pa je tudi otrok vojne.

Gora pa je bila tista, ki mu je ustvarjala potrebno življenjsko ravnotežje, pa prijatelj in njegova neuničljiva natura, ki se je udejanjala tako rekoč povsod tam, kjer je morda že drugim sapa pošla. . .

Severna triglavska stena je bila Jožev oltar. In na ta oltar je pozneje, dosti let življenja je že bil preživel, položil vse svoje, kar je imel najrajši. Svojo življenjsko tvorno trmo, filozofijo in neuničljivo voljo - s pametjo, pogumom in pravilno odločitvijo pokazati življenju in vsemu ponujenemu svojo osebnost, svojo osebnost! In to je storil z njemu značilno gesto - preprezal je svoj življenjski steber v Severni triglavski steni in si tako sam, nehote, postavil spomenik, ki bo tam ostal večno. Tam bo nemo pričal rodovom o človeku, ki je nekoč bil; o človeku, ki so ga poznali mnogi in so bili nanj ponosni.

Kaj pa, če to ni v njegovem mirnem obrazu tam na pokopališču pod Golico? Ta mir, ta neznan pogled? Tisto je morda to, kar nas še danes vznemirja.

Tisto pa zmorejmo le veliki možje. In Joža Čop je to bil.

In tule se zdaj tak, kot je bil - vsaj v fragmentih - spet pogovarja z nami. Postanimo njegovi sogovorniki in si oglejmo ta pričevanja!«

Reševanje - z dreves

Tirolski gorski reševalci zdihujejo: člani številnih njihovih postaj so morali do konca tretjega četrletja lanskega leta posredovati večkrat kot vse leto 1992. Reševati so morali kar 45 jadrlnih padalcev, ki so se leta 1993 ponesrečili. To je bil kar dovolj velik vzrok za Kuratorij za gorsko varnost, da je v Seefeldu razpravljal o vrhunskih športnih dejavnostih v gorah. Tirolski gorski reševalci so na takšne razmere takoj reagirali: novi poudarki pri gorniškem izobraževanju so na reševanju iz globeli in z dreves. Za slednje so si preskrbeli nove priprave, kajti vse več jadrlnih padalcev pristaja v krošnjah dreves, kjer potem bingljajo in si ne morejo pomagati.

Tudi zavarovalnice so začele ustrezno ukrepati. Jadrlnim padalcem in zmajarjem vse pogostejše zavračajo zahtevke za zasebna zavarovanja, medtem ko se tega plezalcem in gorskim kolesarjem še ni treba bati.

V središču pozornosti seefeldskega simpozija so bili mladi vrhunski športniki - snowboarderji ali deskarji na snegu. O njih je bilo rečeno, da sicer obvladujejo zasnježene strmine, vendar nimajo najmanjšega pojma o snežnih plazovih. O mladih plezalcih so povedali podobno: varujejo se malomarno ali pa tega sploh ne počenajo. Zato je bila marsikatera beseda izrečena na račun odgovornosti tistih, ki se ukvarjajo s temi in takimi športi.